

EINKLANG

Amersfoorts Kamerkoor & Brabants Kamerkoor
o.l.v. Rienk Bakker en Dorien Schouten

Dubbelconcert

met muziek van o.a.
Mendelssohn
Rheinberger
Wolf
Poulenc

's-Hertogenbosch

zondag 29 okt 2023 - 16.00 uur
Grote Kerk - Kerkstraat 20
www.brabantskamerkoor.nl

Hoogland

zondag 5 nov 2023 - 15.00 uur
Sint-Martinuskerk - Kerklaan 22
www.amersfoortskamerkoor.nl

programma

AKK & BKK **Der 43.Psalm: Richtte mich Gott** Felix Mendelssohn (1809-1847)
uit: Drei Psalmen - deel 2

Der 2.Psalm: Warum toben die Heiden Felix Mendelssohn (1809-1847)
uit: Drei Psalmen - deel 1

An die Sterne Robert Schumann (1810-1856)

AKK **Alpenandacht** Joseph Rheinberger (1839-1901)
uit: Vier doppelchörige Gesänge - deel 1

Abendlied
uit: Waldblumen - deel 8

Sechs Geistliche Lieder Hugo Wolf (1860-1903)

PAUZE

BKK & AKK **Nachtlied** Ferdinand Habel (1874-1953)

BKK **Nachtwache I en II** Johannes Brahms (1833-1897)
uit: Fünf Gesänge - deel 1 en 2

Chansons Françaises Francis Poulenc (1899-1963)
deel 1-2-3-4-6-8

BKK & AKK **Mille Regrets** Hebe de Champeaux (*1981)
Terre Jurassienne arr. Jean-Christophe Rosaz (*1961)
melodie: Paul Miche (1886-1960)

Amersfoorts Kamerkoor

Het Amersfoorts Kamerkoor is een gemengd koor met zo'n 30 leden; enthousiaste amateurs die graag op een muzikaal hoog niveau zingen in een warme, vriendelijke sfeer. De concertprogramma's zijn vaak opgebouwd rondom een thema. Het repertoire omvat een breed scala aan muziekstijlen en -stromingen. Het koor geeft doorgaans twee concerten per jaar in Amersfoort en zingt daarnaast bij inloopconcerten en in concertseries. Er wordt meestal *a capella* gezongen, maar ook regelmatig samengewerkt met instrumentalisten en solisten. Heb je belangstelling om mee te zingen, kom dan vrijblijvend een repetitieavond bijwonen om te kijken of ons koor je aanspreekt.

sopranen	Helma Eijck - Randi Hanstveit - Corrine Kroese - Noortje Liefferink Rudith Middelhuis - Annelies Scholtz - Emma Tabak - Welmoed Wijmans
alten	Daniela Fasoglio - Marlies van der Klugt - Willemien Koster - Yvonne Meijer Elly Molenaar - Els Monquil - Trees Veerkamp - Bette Westera
tenoren	Maarten Eijkhout - Arjan de Jong - Jan Willem Lignac Huig Notenboom - Bert de Vries - Jan van der Zwan
bassen	Henri Brokaar - Peter Bruinsma - Diederik van Essel Kees Kamperman - Nico Lok - John Sitters - Jan Visscher

Rienk Bakker

studeerde aan diverse conservatoria en is afgestudeerd voor orgel, kerkmuziek en koördirectie. Hij is dirigent van het Amersfoorts Kamerkoor, het Strijps Kamerkoor en Kanto! in Houten. Hij leidt het Vocaal Ensemble Tiramisù in Rotterdam en Capella Dorestad in Wijk bij Duurstede. Rienk is cantor-organist van de Grote Kerk in Vianen. Hij zingt zelf regelmatig in professionele ensembles en is werkzaam als organist en muziekdocent. Kijk voor meer informatie op zijn website: www.rienkbakker.nl.

Het Brabants Kamerkoor

Al meer dan 80 jaar is het Brabants Kamerkoor een ambitieus koor op hoog amateurniveau. Het Brabants Kamerkoor geeft drie- à viermaal per jaar een concert, vaak *a capella*, maar ook met een ensemble of orkest. Zo bracht het in voorjaar 2022 een programma met onder andere *Via Crucis* van Liszt met begeleiding op vleugel, en voerde het in 2023 de *Matthäus Passion* van J.S. Bach uit. Het Brabants Kamerkoor is regelmatig bij andere culturele of muzikale evenementen te vinden. Afgelopen jaren verzorgde het onder meer de proloog van de opera *Hamlet* in het theater aan de Parade en leverde het een bijdrage aan *De Toverfluit*, een jeugdvoorstelling in het kader van *November Music*. In 2024 zal het Brabants Kamerkoor een bijdrage leveren aan de viering van 750 jaar koorzang in de Sint-Janskathedraal in Den Bosch.

sopranen	Daniëlle van den Bosch - Deanneke Steenbeek - Esther van Westen Janneke Schoonen - Machteld Terlingen - Marjoleine v.d. Leest Monique Megens - Tineke van der Weele
alten	Gretha Hup - Ineke Hoek - Janneke Teeuw - Jolanda Vonk - Karen Pon Laura van der Westerlaken - Rinske van Dijk - Titia Bredée
tenoren	Hans van Driel - Jan Dekkers - Marcel van der Maeden - Willem Steenbeek
bassen	Hans Meek - Henk Verhagen - Jan Hensing - Remco Grimm - Wim Klop

Dorien Schouten

behaalde in 2011 haar bachelorsdiploma's voor orgel en voor kerkmuziek aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag. Aan de Universiteit der Künste te Berlijn behaalde ze in 2013 het diploma *Diplomprüfung* en in 2015 het diploma *Konzertexamen 'mit Auszeichnung'*. Tijdens haar studie in Berlijn was Dorien assistent-dirigent van de Rahnsdorfer Kantorij. In 2022 behaalde ze de Applicatiecursus Koördirectie aan de HKU in Utrecht. Dorien is sinds 2019 cantor-organist van de Tuindorpkerk in Utrecht, en vanaf dit jaar dirigent van het Brabants Kamerkoor. Lees meer over Dorien op haar website: www.dorienschouten.com.

Van harte welkom op ons concert!

Het Amersfoorts Kamerkoor en Het Brabants Kamerkoor: twee koren uit verschillende windstreken, die toch in alle opzichten uitstekend bij elkaar passen. Met veel plezier hebben wij samen aan dit programma gewerkt. De sociale en muzikale klik was er meteen, en gaandeweg het project groeiden we naar steeds meer eenheid in klank in de stukken die we samen zingen. Wij hopen dan ook vanmiddag eer te doen aan de titel van dit concert: *Einklang* (harmonie).

Het programma bestaat uit koorwerken uit de romantiek en van hedendaagse componisten. Gezamenlijk zingen we (dubbelkorige) stukken die gedijen bij de warme, ronde klank van een grote bezetting. Daarnaast zingen de koren afzonderlijk muziek die juist weer mooier klinkt bij een kleinere, transparante bezetting. Hieronder vindt u de liedteksten en vertalingen van alle stukken, voorzien van een korte toelichting.

Wij wensen u veel luisterplezier!

Mobieltje uitgezet?

Richte mich, Gott - Felix Mendelssohn

Felix Mendelssohn was zeer geïnspireerd door Johann Sebastian Bach. De retoriek die Bach toepaste in bijvoorbeeld zijn Passies, de manier waarop hij de tekst verklankte, is een stijl van componeren die we terugzien bij Mendelssohn. De toonsoort wordt zorgvuldig gekozen, er wordt bewust omgegaan met majeur- en mineurklanken om diverse gemoedstoestanden te vertolken en sommige woorden krijgen een extra nadruk. Dit alles in een muzikaal idioom dat onvervalst 19^e-eeuws is. Het stevige, urgente begin van Richte mich Gott in de mannenpartij wordt gecontrasteerd door hoe het vrouwenkoor hierop antwoordt. De psalmtekst loopt uit op een hoopvol perspectief. Uiteindelijk zal God alles in orde maken. Dit wordt muzikaal weergegeven door een triomfantelijk koraal waarin mannen- en vrouwenkoor samen optrekken.

Richte mich, Gott, und führe meine Sache wider das unheilige Volk,
und errette mich von den falschen und bösen Leuten.
Denn du bist der Gott meiner Stärke, warum verstößest du mich?
Warum lässest du mich so traurig geh'n, wenn mein Feind mich drängt?
Sende dein Licht und deine Waarheit, daß sie mich leiten
zu deinem heiligen Berge, und zu deiner Wohnung,
daß ich hineingehe zum Altar Gottes,
zu dem Gott, der meine Freude und Wonne ist,
und dir, Gott, auf der Harfe danke, mein Gott.
Was betrübst du dich, meine Seele, und bist so unruhig in mir?
Harre auf Gott! denn ich werde ihm noch danken,
daß er meines Angesichts Hülfe, und mein Gott ist.

*Verschaf mij recht, o God, vecht voor mijn zaak.
Bescherm mij tegen een liefdeloos volk, vol list en bedrog.
U bent toch mijn God, mijn toevlucht, waarom wijst u mij af,
waarom ga ik gehuld in het zwart, door de vijand geplaagd?
Zend uw licht en uw waarheid, laten zij mij geleiden
en brengen naar uw heilige berg, naar de plaats waar u woont.
Dan zal ik naderen tot het altaar van God,
tot God, mijn hoogste vreugde.*

*Dan zal ik u loven bij de lier, God, mijn God
wat ben je bedroefd, mijn ziel, en onrustig in mij.
Vestig je hoop op God, eens zal ik hem weer loven,
mijn God die mij ziet en redt.*

tekst: Psalmen 43 - vertaling: Nieuwe Bijbelvertaling

Warum toben die Heiden - Felix Mendelssohn

Een andere psalmtekst met een heel andere inhoud. Er wordt geageerd tegen de volken en heersers die in hun grootheidswaanzin opstaan tegenover de almachtige God. Maar wie denken ze wel niet dat ze zijn? Vanuit de hemel worden ze uitgelachen. Uiteindelijk moeten ze het onderspit delven. Kern van de boodschap: laat je onderwijzen,

heersers! Dien de Heer en kus de Zoon (een oudtestamentisch blijk van respect). Waarschijnlijk met het oog op liturgisch gebruik schreef Mendelssohn bij deze psalm aan het eind een zogenaamde doxologie: Ere zij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest... Net als bij Richte mich Gott worden de diverse eigenschappen van de tekst muzikaal retorisch weergegeven, wederom op een manier die geïnspireerd is op Bach.

Warum toben die Heiden, und die Leute reden so vergeblich?

Die Könige im Lande lehnen sich auf, und die Herren ratschlagen miteinander wider den Herrn und seinen Gesalbten.

Lasst uns zerreißen ihre Bande, und von uns werfen ihre Seile!

Aber der im Himmel wohnt, lachtet ihrer, und der Herr spottet ihrer.

Er wird einst mit ihnen reden in seinem Zorn,

und mit seinem Grimm wird er sie schrecken.

Aber ich habe meinen König eingesetzt auf meinem heiligen Berge Zion.

Ich will von einer solchen Weise predigen, dass der Herr zu mir gesagt hat:

Du bist mein Sohn, heute hab' ich dich gezeuget;

heische von mir, so will ich dir die Heiden zum Erbe geben,

und der Welt Ende zum Eigentum.

Du sollst sie mit eisernem Zepter zerschlagen,

wie Töpfe sollst du sie zerbrechen.

So lasset euch nun weisen, ihr Könige,

und lasset euch züchtigen, ihr Richter auf Erden.

Dienet dem Herrn mit Furcht, und freuet euch mit Zittern!

Küsst den Sohn, dass er nicht zürne, und ihr umkommet auf dem Wege,

denn sein Zorn wird bald anbrennen, aber wohl allen, die auf ihn trauen.

Gloria Patri

Ehre sei dem Vater, und dem Sohne, und dem heiligen Geiste.

Wie es war von Anfang, jetzt und immerdar, und von Ewigkeit zu Ewigkeit. Amen.

Waartoe leidt het woeden van de volken, het rumoer van de naties?

Tot niets. De koningen van de aarde komen in verzet,

de wereldmachten spannen samen tegen de Heer en zijn gezalfde:

"Wij moeten hun juk afwerpen, ons van hun boeien bevrijden."

Die in de hemel troont lacht, de Heer spot met hen.

*Dan spreekt hij tot hen in woede, en zijn toorn verbijstert hen:
"Ikzelf heb mijn koning gezalfd, op de Sion, mijn heilige berg."
Het besluit van de Heer wil ik bekendmaken. Hij sprak tot mij:
"Jij bent mijn zoon, ik heb je vandaag verwekt.
Vraag het mij en ik geef je de volken in bezit,
de einden der aarde in eigendom.
Jij kunt ze breken met een ijzeren staf,
ze stukslaan als een aarden pot."
Daarom, koningen, wees verstandig,
wees gewaarschuwd, leiders van de aarde.
Onderwerp u, toon de Heer uw ontzag,
breng hem bevend uw hulde.
Bewijs eer aan zijn zoon met een kus,
anders ontvlamt zijn woede, en uw weg loopt dood,
want bij het geringste ontsteekt hij in toorn.
Gelukkig wie schuilen bij hem.*

*Ere zij de Vader en de Zoon, en de Heilige Geest.
Zoals het was in den beginne, nu en immer,
en van Eeuwigheid tot Eeuwigheid. Amen.*

tekst: Psalmen 2 - vertaling: Nieuwe Bijbelvertaling

An die Sterne - Robert Schumann

Na deze spirituele werken nu een poëtische tekst over de troost die kan uitgaan van het kijken naar de sterren. Je ziet als het ware de tekstdichter omhoog staren naar een prachtige sterrenhemel. Hij voelt zich bemoedigd en gesterkt door de rust die uitgaat van deze 'geestesogen', die hem bij het aardse leven begeleiden, totdat zijn geest eens zijn vleugels uitslaat en richting die sterren kan zweven. Schumann heeft er een dubbelkorig werk op geschreven waarin beide koren elkaar als het ware toeroepen: Sterne, sterne! In des Himmels ferne! Het stuk ademt een rustige, harmonische sfeer. Er is echter ook ruimte voor meer wrange samenklanken, alsof er soms wat verwijfeling in sluipt. Altijd loopt het toch weer uit op volle, warme samenklanken.

Sterne,
in des Himmels Ferne!
die mit Strahlen bessrer Welt
ihr die Erdendämmerung hellt;
schau'n nicht Geisteraugen
von euch erdenwärts,
dass sie Frieden hauchen
in's umwölkte Herz?

Sterne,
in des Himmels Ferne!
träumt sich auch in jenem Raum
eines Lebens flücht'ger Traum?
Hebt Entzücken, Wonne,
Trauer, Wehmut, Schmerz,
jenseit unsrer Sonne
auch ein fühlend Herz?

Sterne,
in des Himmels Ferne!
Winkt ihr nicht schon Himmelsruh'
mir aus euren Fernen zu?
Wird nicht einst dem Müden
auf den gold'nen Au'n
ungetrübter Frieden
in die Seele thau'n?

Sterne, Sterne,
bis mein Geist den Fittich hebt
und zu eurem Frieden schwebt,
hang' an euch mein Sehnen,
hoffend, glaubevoll!
O, ihr holden, schönen,
könnt ihr täuschen wohl?

tekst: Friedrich Rückert (1788-1866)

*Sterren,
in de hemelse verte!
die met stralen van een betere wereld
de aardse schemering voor je verlichten;
zien niet spookogen
van jullie naar de aarde,
dat ze rust ademen
in het sombere hart?*

*Sterren,
in de hemelse verte!
droomt ook in die ruimte
iemand een vluchtige levensdroom?
Verheft verrukking, gelukzaligheid,
verdriet, melancholie, pijn,
voorbij onze zon
ook een gevoelig hart?*

*Sterren,
in de hemelse verte!
wuiven jullie mij niet al hemelsrust
uit jullie verte toe?
Zal niet ooit bij de vermoeide mens
op de gouden weiden
zuivere vrede
in de ziel neerdalen?*

*Sterren, sterren,
tot mijn geest zijn vleugels uitslaat
en naar jullie vrede zweeft,
hang aan jullie mijn verlangen,
hopend, vol geloof!
O, jullie bekoorlijke, mooie sterren,
kunnen jullie ooit misleiden?*

Alpenandacht - Joseph Rheinberger

Kunstenaars, dichters en musici in de 19^e eeuw werden als niet eerder tevoren hevig geïnspireerd door alles wat met de natuur te maken had. De inspiratie ging verder dan alleen een programmatische weergave van wat er gebeurde. Altijd was er een onderliggend thema: liefde, eenzaamheid, verdriet of een heel sterke geloofsovertuiging. Net zo voor de hand liggend was de fantasie die geprikkeld moest worden. Zo ook in dit gedicht van Franz Alfred Muth (1839-1890): er wordt overduidelijk een sfeer opgeroepen door de tekst. Je staat op een heuvel in de Alpen, in het dal onder je ligt een dorpje met een kerk. Verderop een groot meer met aan de overkant nog weer een kerk. De klokken roepen je toe: Prijs de Heer! De natuur is zo onderdeel geworden van de lofprijzing.

Von Alpenhöh zur Abendzeit
erklingt das Horn voll Lust und Leid,
halb Andachtslust, halb Heimatweh:
die Glocken läuten übern See:
Lobet den Herrn nah und fern,
ihr Gipfel der Erde,
am Himmel ihr Stern!

Da glühn, Altären gleich, die Höhn
so rosenrot, so andachtsschön;
da glimmet auf der Sterne Schar
im Himmelsblau so tief und klar:
Lobet den Herrn nah und fern,
ihr Gipfel der Erde,
am Himmel ihr Stern!

Und du, mein Herz, in stiller Nacht
sag an, was in dir weint und lacht,
ist's Andachtslust, ist's Heimatweh?
Die Glocken läuten übern See:
Lobet den Herrn nah und fern,
ihr Gipfel der Erde,
am Himmel ihr Stern!

*Tegen de avond klinkt op de alm
de hoorn vol vreugde en verdriet,
half eerbiedig, half vol heimwee:
de klokken luiden over het meer:
Prijs de Heer dichtbij en veraf,
jullie toppen van de aarde,
jullie sterren aan de hemel!*

*Daar lichten de hoogten, als altaren,
zo rozerood op, zo wonderschoon;
daar fonkelen de sterren
in het hemelsblauw zo helder en diep:
Prijs de Heer dichtbij en veraf,
jullie toppen van de aarde,
jullie sterren aan de hemel!*

*En jij, mijn hart, in de stille nacht,
vertel, wat in jou huilt en lacht:
is het toewijding, of is het heimwee?
De klokken luiden over het meer:
Prijs de Heer dichtbij en veraf,
jullie toppen van de aarde,
jullie sterren aan de hemel!*

Abendlied - Joseph Rheinberger

Zo langzamerhand wordt vast wel duidelijk dat het thema 'avond' en 'nacht' een al net zo geliefd thema was voor 19^e-eeuwse componisten en schrijvers als de natuur en de sterrenhemel. In dit en in het vorige werk van Joseph Rheinberger is sprake van een tekstbehandeling die recht wil doen aan de sfeer van de tekst, meer dan aan de betekenis van de woorden zelf. De tekst van dit stuk is afkomstig uit de Bijbeltekst Lucas 24:29 en kan in die context gezien worden, maar ook prima helemaal los daarvan. Het muzikale idioom roept troost op, warmte en geborgenheid.

Bleib' bei uns, denn es will Abend werden und der Tag hat sich geneiget.

Blijf bij ons, want het wordt al avond en de dag loopt ten einde.

Sechs Geistliche Lieder - Hugo Wolf

Hugo Wolf neemt onder de componisten van zijn generatie een geheel eigen plek in. Zijn muzikale taal is eigenzinnig en soms moeilijk te begrijpen. Er is absoluut sprake van een 'romantische' sfeer. In een poging die sfeer te duiden kunnen we denken aan harmonieuze samenklanken, herkenbare en goed te onthouden melodieën en stevige dynamische contrasten (luid-zacht). Maar er is bij Wolf sprake van een, voor die tijd, experimenteel muzikaal karakter. De harmonische wendingen, muzikaal gezegd 'de modulaties' die hij schrijft zijn verrassender en grilliger dan die van zijn tijdgenoten. Er wordt op die manier een muzikale spanning opgebouwd die veel verder gaat dan wat voor die tijd gebruikelijk was. Iets anders opvallends: Wolf herhaalt geen tekst(fragmenten) en weet op geniale wijze zijn muzikale expressie in bondigheid tot uiting te laten komen. De teksten zijn naar gedichten van Joseph von Eichendorff (1788-1857). Ze zijn zeer religieus en bevatten een stevig contemplatief karakter. De natuur is, wederom, altijd aanwezig.

Aufblick

Vergeht mir der Himmel
vor Staube schier,
Herr, im Getümmel
zeig' dein Panier!

Blik omhoog

Zie ik haast de hemel
door het stof niet meer,
Heer, toon in het tumult
uw banier!

Wie schwank' ich sündlich,
lässt du von mir:
unüberwindlich
bin ich mit dir!

Einkehr

Weil jetzo alles stille ist
und alle Menschen schlafen,
mein' Seel' das ew'ge Licht begrüßt,
ruht wie ein Schiff im Hafen.

Der falsche Fleiß, die Eitelkeit,
was keinen mag erlaben,
darin der Tag das Herz zerstreut,
liegt alles tief begraben.

Ein andrer König wundergleich
mit königlichen Sinnen,
zieht herrlich ein im stillen Reich,
besteigt die ew'gen Zinnen.

Resignation

Komm, Trost der Welt, du stille Nacht!
Wie steigst du von den Bergen sacht,
die Lüfte alle schlafen;
ein Schiffer nur noch, wandermüd',
singt übers Meer sein Abendlied
zu Gottes Lob im Hafen.

Die Jahre wie die Wolken geh'n
und lassen mich hier einsam steh'n,
die Welt hat mich vergessen.
Da trat'st du wunderbar zu mir,
als ich beim Waldesrauschen hier
gedankenvoll gesessen.

*Hoe zondig wankel ik,
als U mij verlaat:
onoverwinnelijk
ben ik met U!*

Bezinning

*Nu alles zo stil is
en iedereen slaapt,
begroet mijn ziel het eeuwige Licht,
rust als een schip in de haven.*

*De valse ijver, de ijdelheid,
waar niemand van mag genieten
en die het hart overdag afleiden,
liggen diep begraven.*

*Een andere koning, wonderbaarlijk
met koninklijke trekken,
treedt schitterend het stille Rijk binnen,
bestijgt de eeuwige kantelen.*

Berusting

*Kom, troost van de wereld, jij stille nacht!
Hoe rijst je zachtjes uit de bergen op,
alle luchten slapen;
slechts één schipper, moe van het zwerven,
zingt nog in de haven over de zee
zijn avondlied, tot Gods lof.*

*De jaren vervliegen zoals de wolken
en laten me hier eenzaam staan,
de wereld is mij vergeten.
Daar kwam je op geweldige wijze
naar me toe, toen ik hier in het ruisende woud
in gedachten verzonken zat.*

O Trost der Welt, du stille Nacht!
Der Tag hat mich so müd' gemacht,
das weite Meer schon dunkelt,
lass' ausruh'n mich von Lust und Not,
bis daß das ew'ge Morgenrot
den stillen Wald durchfunkelt.

Letzte Bitte

Wie ein todeswunder Streiter,
der den Weg verloren hat,
schwank' ich nun und kann nicht weiter,
von dem Leben sterbensmatt.

Nacht schon decket alle Müden,
und so still ist's um mich her,
ach Herr, auch mir gib endlich Frieden,
denn ich wünsch' und hoff' nichts mehr!

Ergebung

Dein Wille, Herr, geschehe!
Verdunkelt schweigt das Land.
Im Zug der Wetter sehe
ich schauernd deine Hand.
O, mit uns Sündern gehe
erbarmend ins Gericht!
Ich beug' im tiefsten Wehe
zum Staub mein Angesicht.
Dein Wille, Herr, geschehe!

Erhebung

So laß herein nun brechen
die Brandung, wie sie will,
du darfst ein Wort nur sprechen,
so wird der Abgrund still.

*O troost van de wereld, jij stille nacht!
De dag heeft me zo moe gemaakt,
de wijde zee wordt al donker,
laat me uitrusten van lust en nood,
totdat het eeuwige ochtendrood
het stille bos doorflonkert.*

Laatste verzoek

*Als een dodelijk verwonde strijder,
die de weg is kwijtgeraakt,
wankel ik nu en kan niet verder,
uitgeput en levensmoe.*

*De nacht bedekt reeds alle vermoeiden,
en het is zo stil om mij heen,
ach Heer, geef ook mij eindelijk vrede,
want ik wens en hoop niets meer!*

Overgave

*Uw wil, Heer, geschiede!
Verduisterd zwijgt het land.
In het wisselen van het weer
zie ik sidderend uw hand.
O, wees genadig in uw oordeel
over ons zondaars!
Ik buig in het diepste verdriet
mijn aangezicht in het stof.
Uw wil, Heer, geschiede!*

Verheffing

*Dus laat nu de branding
uitbreken zoals zij wil,
één woord slechts uit uw mond
en de afgrond zal stil worden.*

Und bricht die letzte Brücke
zu dir, der treulich steht,
hebt über Not und Glücke
mich einsam das Gebet.

*En breekt de laatste brug
naar U, die trouw standhoudt,
dan verheft, boven ontbering en geluk,
mij eenzaam mijn gebed.*

Nachtlied - Ferdinand Habel

Alweer bevinden we ons in een situatie van donkerheid en nacht. Er heerst rust, de maan schijnt. De mensheid slaapt, droomt over liefde. Ik, zegt de schrijver, val erbuiten. Ik ben alleen en staar voor me uit de wereld in. Habel heeft een koraalmatige compositie op dit gedicht geschreven waarin de sfeer van het gemoedelijke en lieflijke overheerst. De gemoedstoestand van de hoofdpersoon lijkt door de manier waarop de laatste zin is getoonzet vooral contemplatief, weemoedig.

Der Mond kommt still gegangen
mit seinem gold'nen Schein,
da schläft in holdem Prangen
die müde Erde ein.

*De maan komt stil gevaren
met haar gouden gloed,
in haar mooie pracht
slaapt de vermoeide aarde in.*

Im Traum die Wipfel weben,
die Quellen rauschen sacht;
singende Engel durchschweben
die blaue Sternennacht.

*Al dromend wuiven de bomen,
de bronnen ruisen zacht;
zingende engelen zweven
door de blauwe sterrennacht.*

Und auf den Lüften schwanken
aus manchem treuen Sinn
viel tausend Liebesgedanken
über die Schläfer hin.

*En op de luchten deinen
van menig trouwe geest
vele duizenden liefdesgedachten
over de slapers heen.*

Und drunten im Thale da funkeln
die Fenster von Liebchens Haus;
ich aber blicke im Dunkeln
still in die Welt hinaus.

*En beneden in het dal glinsteren
de ramen van mijn liefjes huis;
ik echter staar in het donker
stil de wereld in.*

Nachtwache I en II - Johannes Brahms

De teksten van deze twee stukken van Brahms zijn het eerste en het laatste vers uit één gedicht van Friedrich Rückert (1788-1866) over verloren liefde. In het eerste vers (Nachtwache I) hoor je hoe voorzichtig de eerste stappen van de liefde zijn - er wordt contact gelegd, men vraagt zich af: is er plaats voor mijn liefde? En zo niet, dan trekt zij zich weer terug. Brahms verklankt dat prachtig in zoekende harmonieën.

In de tussenliggende verzen herinnert de dichter zich hoe de avonden met zijn geliefde waren, en roept hij uit dat het beter zou zijn als zij gestorven was, in plaats van haar zo dichtbij te zien, maar zich zo ver van haar te voelen.

In het laatste vers (Nachtwache II) hoort hij de hoorns van de nachtwachten klinken, en daar lijkt hij troost uit te putten. In de muziek van Brahms hoor je de tonen van de (natuur)hoorns klinken en de nachtelijke vrede neerdalen.

Nachtwache I

Leise Töne der Brust,
geweckt vom Odem der Liebe,
hauchet zitternd hinaus,
ob sich euch öffnen ein Ohr,
öffn' ein liebendes Herz,
und wenn sich keines euch öffnet,
trag ein Nachtwind euch seufzend
in meines zurück.

Nachtwake I

*Zachte tonen vanuit de borst,
gewekt door de adem der liefde,
ademen zich bevend naar buiten,
opdat een oor zich ervoor zal openen,
een liefhebbend hart zich zal openen,
en wanneer er zich niets opent,
moge een avondbries ze dan
zuchtend naar mijn hart terugleiden.*

Nachtwache II

Ruhn Sie?
rufet das Horn des Wächters
drüben aus Westen,
und aus Osten das Horn rufet entgegen:
Sie ruhn, sie ruhn.
Hörst du, zagendes Herz,
die flüsternden Stimmen der Engel?
Lösche die Lampe getrost,
hülle in Frieden dich ein!

Nachtwake II

*Rusten ze?
roept de hoorn van de wachter
ginds uit het westen,
en uit het oosten roept de hoorn terug:
Zij rusten, zij rusten.
Hoor je, aarzelend hart,
de fluisterende engelenstemmen?
Doof gerust de lamp,
omhul je met vrede!*

Chansons Françaises - Francis Poulenc

Deze Franse volksliedjes brengen een lichte, vrolijke noot in het programma. Poulenc componeerde deze Chansons in 1945/46, en het gebruik van de melodietjes, die de Fransen waarschijnlijk allemaal uit hun jeugd nog kenden, past goed bij de vaderlandslievende geest van het naoorlogse Frankrijk. Hoewel het allemaal coupletliederen zijn, waarbij de melodieën dus steeds terugkeren, geeft Poulenc er steeds zijn eigen muzikale draai aan, waardoor het toch verrassend blijft! De teksten gaan over meisjes, jongens, de liefde, liefdesverdriet en het dagelijks (werkende) leven. De vertalingen zijn van Rein de Vries.

Margoton va t'a l'iau

refrain:

*Margoton va t'a l'iau
avecque son cruchon.*

*La fontaine était creuse
elle est tombée au fond.*

Aïe aïe aïe aïe, se dit Margoton.

*Par là passèrent trois
jeunes et beaux garçons.*

*Que don'rez-vous la belle
qu'on vous tir' du fond?*

*Tirez d'abord dit-elle
après ça nous verrons.*

*Quand la bell' fut tirée
commence une chanson.*

*Ce n'est pas ça la bell'
que nous vous demandons.*

*C'est votre petit coeur savoir
si nous l'aurons.*

*Mon petit coeur messir's
n'est point pour greluchons.*

Margoton ging naar de bron

refrein:

*Margoton ging naar de bron
met haar kruikje.*

*De bron was diep
en zij viel op de bodem.*

Au au au au, riep Margoton.

*Daar kwamen drie schone
jongemannen langs.*

*Wat geeft u ons
als we u er uittrekken?*

*Trek me er eerst maar uit,
daarna zien we wel.*

*Toen het meisje eruit was
begon ze een lied te zingen.*

*Meisje, dat was niet
wat we u vroegen.*

*Het is uw hartje
dat we zouden willen.*

*Mijn hartje, heren,
is niet voor playboys.*

La belle se sied au pied de la tour

La belle se sied au pied de la tour,
qui pleure et soupire
et mène grand dolour.
Son père lui demande:
fille qu'avez-vous,
volez-vous mari ou volez-vous seignour?
Je ne veuille mari je ne veuille seignour,
je veuille le mien ami
qui pourrit en la tour.
Par Dieu ma belle fille
alors ne l'aurez vous,
car il sera pendu demain
au point du jour.
Père si on le pend
enfouyés moi dessous.
Ainsi diront les gens
ce sont loyales amours.

Pilons l'orge

refrain:

*Pilons l'orge, pilons l'orge,
pilons l'orge, pilons la.*

Tirez vous ci, tirez vous la.

Mon père m'y maria
à un vilain m'y donna
qui de rien ne me donna,
mais s'il continue cela,
battu vraiment il sera.

Clic, clac, dansez sabots

refrain:

*Clic, clac, dansez sabots
et que crèvent les bombardes.*

Het meisje zat aan de voet van de toren

*Het meisje zat aan de voet van de toren
en huilde en zuchtte
en klaagde haar smart.
Haar vader vroeg haar:
dochter, wat scheelt je,
wil je een man of wil je een broodheer?
Ik wil geen man, ik wil geen heer,
ik wil mijn lief
die wegwijnt in de toren.
Ach God, mijn lieve kind,
dat zal niet gaan,
want hij wordt morgen
bij dageraad opgehangen.
Vader, als ze hem ophangen,
begraaf mij dan eronder.
Dan zullen de mensen zeggen:
dat waren trouwe geliefden.*

Stamp de gerst

refrein:

*Stamp de gerst, stamp de gerst,
stamp de gerst, stamp hem.*

Trekken hier, trekken daar.

*Mijn vader heeft me uitgehuwelijkt,
aan een ploert gegeven
die niets voor me overheeft,
maar als het zo doorgaat
zal hij zeker klappen krijgen.*

Klik, klak, klompdans

refrein:

*Klik klak, laat de klompen dansen,
laat de schalmeien kraken.*

*Clic, clac, dansez sabots
et qu'éclatent les pipeaux.*
Mais comment mener la danse
quand les belles n'y sont pas.
Allons donc quérir les filles
ben sur qu'il n'en manquera pas?
Ben l'bonjour messieux et dames
donnerez-vous la belle que v'la?
(le père) Les fill's c'est fait pour l'ménage
et pour garder la maison.
Ouais mais pour fair' mariage
vous faudra ben des garçons.
Vous n'en avez point fait d'autre
vous patronne et vous patron.
(Le père) Allez donc ensemble au diable,
ça s'ra ben un débarras.
Ah! patron et vous patronne
qu'on s'embrasse pour de bon.

La belle si nous étions

La belle si nous étions dedans stu hautbois.
On s'y mangerions fort bien des noix,
On s'y mangerions à notre loisi.
refrain:
*Nique nac no muse,
belle vous m'avez t'emperlifi,
t'emperlificoté par votre biauté.*
La belle si nous étions dedans stu vivier,
On s'y mettrions
des p'tits canards nager.
On s'y mettrions à notre loisi.
La belle si nous étions dedans stu fourneau.
On s'y mangerions
des p'tits pâtés tout chauds.
On s'y mangerions à notre loisi.

Klik klak, laat de klompen dansen,
laat de fluiten klinken.
*Maar hoe moeten we nu dansen
als er geen meisjes zijn?*
*Laten we dus meisjes gaan halen,
er zullen er toch wel genoeg zijn?*
*Wel goedendag, mijnheer en mevrouw,
geeft u ons uw dochter daar?*
(de vader) *Dochters zijn voor het huishouden
en om het huis te bewaken.*
*Ja, maar om een huwelijk te regelen
hebt u wel jongens nodig;
u hebt het ook niet anders gedaan,
mijnheer en mevrouw.*
(de vader) *Loop toch allemaal naar de duivel,
opgeruimd staat netjes.*
*Ach, mijnheer en mevrouw,
laten we elkaar toch echt omhelzen.*

Meisje, als we in het bos waren

*Meisje, als we in het bos waren
konden we naar hartenlust noten eten.*
We konden eten zoveel we wilden.
refrein:
Meisje, je hebt me in de w...
in de war gebracht
met je schoonheid.
*Meisje, als we bij de vijver waren
konden we eendjes erin laten zwemmen.*
*We konden ze laten zwemmen
zoveel we wilden.*
*Meisje, als we bij de oven waren
konden we
hete gebakjes eten.*
We konden eten zoveel we wilden.

La bell' si nous étions dedans stu jardin
On s'y chanterions soir et matin
On s'y chanterions à notre loisi.

*Meisje, als we in de tuin waren
konden we dag en nacht zingen.
We konden zingen zoveel we wilden.*

Les tisserands

Les tisserands sont pir'que les évèques.
Tous les lundis ils s'en font une fête.

refrain:

*Et tipe et tape et tipe et tape
est-il trop gros, est-il trop fin
et couchés tard, levés matin
en roulant la navette
le beau temps viendra.*

Et le mardi ils ont mal à la tête.
Le mercredi ils vont changer leur pièce.
Et le jeudi ils vont voir leur maîtresse.
Le vendredi ils travaillent sans cesse.
Le samedi la pièce n'est pas faite.
Et le dimanche il faut de l'argent maître.

Wevers

*Wevers zijn erger dan bisschoppen.
Elke maandag vieren ze feest.*

refrein:

*En tip en tap en tip en tap
is het te grof, is het te fijn;
laat naar bed, vroeg uit de veren
laat de schietspoel draaien
en het wordt mooi weer.
En dinsdags hebben ze hoofdpijn.
's Woensdags trekken ze iets anders aan.
En donderdags gaan ze naar hun maîtresse.
Vrijdags werken ze zonder ophouden.
Zaterdag is het werk niet af.
En zondags: we willen ons geld, baas.*

Mille regrets - Hebe de Champeaux

Tijdens de coronalockdown van 2020 schreef componist, dirigent en zanger Hebe de Champeaux een koorwerk gebaseerd op de oude tekst Mille Regretz van Josquin Desprez (1450-1521). In de context van afzondering en het niet kunnen bezoeken van met name oudere geliefden zocht zij in dit stuk een manier om het innerlijk conflict van deze situatie weer te geven. Zelf voegde ze de tekst 'When you breathe I die' toe, als weergave van de angst om elkaar te besmetten met corona, maar als gevolg daarvan ontstond er een gevoel van 'I die inside...'. Het is een koorwerk met veel emotionele lading. De melodieën in mineur en de dalende baslijnen dragen hieraan bij. Zo ook het improvisatorische slot: dit zorgt ervoor dat het stuk 'onaf' voelt. Als een blijvende herinnering, geen gelukkig einde.

Mille regrets
de vous abandonner
et d'être éloigné
de votre visage amoureuse.
J'ai si grand deuil
et peine douloureuse
qu'on me verra vite mourir.
Je vais vite mourir.
*When you breathe I die
I die inside.*

*Duizendmaal spijt
om je in de steek te laten
en verwijderd te zijn
van je liefdevolle gezicht.
Ik heb zo'n groot verdriet en smart
dat men mij spoedig
zal zien sterven.
Ik zal spoedig sterven.
Als jij ademt sterf ik
sterf ik van binnen.*

Terre Jurassienne - arr. Jean-Christophe Rosaz

Het andere hedendaagse werk van dit programma is van een totaal andere orde. We keren weer terug naar de lieflijkheid van de natuur en specifiek de aantrekkingskracht van het Juragebergte in Zwitserland. De tekstdichter is Jules-Frédéric Gueisbühler (1888-1967) die een lofdicht op zijn land schreef. Componist Paul Miche schreef daar vervolgens een melodie op. Componist Jean-Christophe Rosaz arrangeerde dit vervolgens tot een achtstemmig koorwerk. De klanken zijn warm en harmonieus. Rosaz voegde ook een klein effect toe: het koor imiteert de kerkklokken die over de vallei klinken. Soms zacht, soms luid. De liefde is in dit programma al in diverse facetten aan bod gekomen, we sluiten dit programma af met de liefde voor 'de ziel van mijn land, de ziel van de Jura'. Aan het eind klinken nog zachtjes de klokken die onze boodschap benadrukken.

Mon vallon s'ouvre comme un nid
devant le ciel de mon pays.
Les maisons blanches du village
semblent rire dans le feuillage.
Écoute, écoute l'âme du Jura,
elle est là, elle est là
l'âme de mon pays.

*Mijn vallei opent zich als een nest
voor de hemel van mijn land.
De witte huizen van het dorp
lijken te lachen in het gebladerte.
Luister, luister naar de ziel van de Jura,
zij is er, zij is er,
de ziel van mijn land.*

Mon vallon s'ouvre comme un nid
devant le ciel de mon pays.
La forêt sombre des montagnes
partout chante sur les campagnes.
Écoute, écoute l'âme du Jura,
elle est là, elle est là,
l'âme de mon pays.

*Mijn vallei opent zich als een nest
voor de hemel van mijn land.
Het donkere bos van de bergen
zingt overal over het platteland.
Luister, luister naar de ziel van de Jura,
zij is er, zij is er,
de ziel van mijn land.*

Mon vallon s'ouvre comme un nid
devant le ciel de mon pays.
Dans la douceur des vertes plaines
l'air des monts met sa rude haleine.
Écoute, écoute l'âme du Jura,
elle est là, elle est là,
l'âme de mon pays.

*Mijn vallei opent zich als een nest
voor de hemel van mijn land.
In de zachtheid van de groene vlakten
brengt de lucht van de bergen zijn ruwe adem.
Luister, luister naar de ziel van de Jura,
zij is er, zij is er,
de ziel van mijn land.*

Max Klinger - Abend

www.brabantskamerkoor.nl

www.amersfoortskamerkoor.nl

met dank voor de financiële steun aan:

alle vrienden
van het BKK

het Prins Bernhard
cultuurfonds

's-Hertogenbosch

Graag tot ziens op een volgend concert!